

Remissvar över betänkandet SOU 2017:60 Nästa steg? – Förslag för en stärkt minoritetspolitik

Föreningen (der nayer dor) har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande. I stort ligger vår syn på utredningen i linje med den hos Sveriges Jiddischförbund. Den gedigna och genomarbetade rapporten tar på ett mycket förtjänstfullt sätt upp alla viktiga aspekter av minoritetsfrågan. Vi ser det som bra att många av problemen med Sveriges minoritetspolitik i stort och med jiddischpolitiken i synnerhet utretts och presenterats - särskilt det som presenterats under avsnitt 12.4 Särbehandling av jiddisch. Vi kommer främst att koncentrera oss på frågor som berör det nationella minoritetsspråket jiddisch och den därmed sammanhängande kulturen och den judiska minoriteten.

Vi ser tre delar av minoritetspolitiken som särskilt viktiga att betona:

1. För en fungerande revitalisering måste gruppen ha tillräckliga resurser för en fungerande tradering av jiddisch mellan generationerna, så att en obruten språkkedja upprätthålls. Dessa resurser är särskilt viktiga vad gäller undervisning i förskola och skola (vilket lyfts i bl.a. avsnitt 6.1.3), i biblioteksväsende och i public service-utbud. Men förskolan har inte tillräckliga resurser (vilket lyfts i avsnitt 6.2), det finns ingen lärarutbildning i jiddisch (vilket berörs i avsnitt 12.4), och jiddischutbudet i public service är mycket smalt (vilket berörs i avsnitt 12.4).

Resurser för regelbunden kontakt med jiddisch när berörda barn finns där måste ges i förskolan. En lärarutbildning inom jiddisch måste skapas. Public service måste ges direktiv om att producera mer material på jiddisch. Och om frånvaron av förvaltningsområden gör att jiddischgruppens och romani chib-gruppens rättigheter missköts i samtliga kommuner bör språken ges förvaltningsområden. Vad vi begär på de områdena är alltså inte mer än vad andra minoritetsspråk redan har.

2. Kunskapsbristen om minoritetspolitiken och om minoritetsspråkens historia och rättigheter drabbar oss på flera sätt. Jiddischtalare som inte aktivt sökt upp sina rättigheter har antagligen dåliga kunskaper om dem, som talare, som förälder och som barn. Allmänheten har en bristande kunskap som möjligtvis kan leda till förakt eller osynliggörande av minoritetsgrupperna. Vi tillstyrker de förslag utredningen lägger om kunskapshöjande och synliggörande åtgärder i avsnitt 11. Vi vill också påminna om att utredningens avsnitt 11.2.1 troligen är en konsekvens av att det offentliga kunskapshöjande åtgärder under en lång tid varit mycket knappa. Vi tillstyrker det som skrivs i avsnitten 4.2.2 och 4.2.3.

3. Vi ser också ett problem i att det offentliga i dagsläget inte erbjuder bibliotekstjänster och arkivering av historiska dokument när det gäller jiddisch. Jiddischutbudet på biblioteken är i regel - även i huvudstäderna - mycket små, och ny litteratur köps i stort inte in. Det gör

böckerna oattraktiva och det gör att inköpen inte kan planeras på ett sätt som stärker intresset i läsningen eller bildningen hos jiddischgruppen. Det ger också en felaktig bild av att jiddischkulturen inte är en levande kultur där ny litteratur ständigt produceras.

Vi tror också att mycket av den litteratur och den dokumentation tidigare generationer lämnat bakom sig riskerar att gå förlorad om det inte finns ett arkiv för jiddischdokument i landet. Landet har en aktiv forskning som rör den grupp som talat och talar jiddisch. Ett fungerande arkiv skulle också kunna stärka de ur den judiska och jiddischtalande gruppen som är intresserade av sin egna bakgrund och sin kultur. Om de arkiv vi har att tillgå alla ligger utomlands riskerar vi att den historia jiddisch haft i Sverige tynar bort i allmänhetens ögon. Dessutom skulle dessa material kunna spegla hur judisk invandring har berikat Sverige på många olika sätt och de slutsatser som skulle kunna dras med relevans för vår egen tid riskerar att gå för evigt förlorade.

Det offentliga bör ta det här ansvaret genom upprättandet av ett nationellt arkiv med jiddischkompetens samt att erbjuda biblioteken kompetens i inköp av jiddischlitteratur och direktiv att aktivt köpa in ny jiddischlitteratur. Om inte det allmänna kan ta det ansvaret bör finansiering ges för att jiddischgruppen ska kunna göra det själva.

Styrelsen för föreningen דער נייער דור (der nayer dor), den femte oktober 2017